

*jurista
komentārs*

ĀRPUSTIESAS PARĀDU RESTRUKTURIZĀCIJA — PALĪGS FINANŠU GRŪTĪBU PĀRVARĒŠANAI

ĀRPUSTIESAS PARĀDA PĀRSTRUKTURĒŠANA (ĀPR) IR PĀRRUNU CEĻĀ PANĀKTA VIENOŠANĀS STARP PARĀDNIĒKU UN TĀ KREDITORIEM, IZVAIROTIES NO TĀDĀM FORMĀLĀM PROCEDŪRĀM, KĀ MAKSĀTNESPĒJAS PROCESS VAI TIESISKĀS AIZSARDZĪBAS PROCESS. ĀPR REZULTĀTĀ TIEK PANĀKTA VIENOŠANĀS, KAS PALĪDZĒS PARĀDNIĒKAM ATGŪT FINANSIĀLO STABILITĀTI. ŠĀDA PROCEDŪRA IR LĒTĀKA UN ĀTRĀKA NEKĀ TIESAS UZRAUDZĪTĀS FORMĀLĀS PROCEDŪRAS, VIENLAIKUS TĀS ĪSTENOŠANAI NEPIECIEŠAMA VISU IESAISTĪTO KREDITORU PIEKRIŠANA.

Finanšu grūtības parasti nerodas pēkšņi — tās uzkrājas pamazām. Ja saistības pret kreditoriem netiek pildītas, problēmas ar laiku tikai pieaug, radot tā saucamo «sniega bumbas» efektu. Neatrisinātas finanšu problēmas uzņēmumā rada nestabilu finanšu plūsmu — sadarbības partneri var pieprasīt pāreju uz priekšapmaksu vai pat izlemt par sadarbības pārtraukšanu. Piegāžu pārtraukšanas rezultātā parādnieks var zaudēt klientus. Situācija var eskalēties, radot domstarpības starp vadību un/vai īpašniekiem, tādējādi papildus traucējot uzņēmuma darbību. Turklāt nepieciešamie līdzekļi, kas būtu paredzēti uzņēmējdarbības attīstībai, bieži tiek novirzīti parādu segšanai un strīdu risināšanai. Šādas problēmas parasti izraisa lielu darbinieku mainību un zemu produktivitāti uzņēmumā.

Ja problēmas netiek risinātas savlaicīgi, finanšu grūtības var pārāgt par maksātnespēju. Šādā gadījumā būtiski ir laikus meklēt risinājumu, kas ļauj atjaunot maksātnespēju un arī saglabāt uzņēmuma darbību. Viens no šādiem risinājumiem ir ĀPR.

KAS IR PARĀDU ĀRPUSTIESAS RESTRUKTURIZĀCIJA?

ĀPR ir process, kurā parādnieks un kreditori, pirms uzsākts maksātnespējas process, slēdz vienošanos, lai grozītu parāda atmaksas grafikus, termiņus, parādsaistību atlikumu vai citus noteikumus, lai uzņēmums spētu turpināt darbību.

Vienošanās par parāda restrukturizāciju juridiski groza sākotnējos saistību noteikumus. ĀPR rezultāts parasti ir visu iesaistīto pušu saskaņots parādu restrukturizācijas plāns, kas sniedz uzņēmumam iespēju turpināt darbību un gūt peļņu. Būtiski, ka šis ir brīvprātīgs un elastīgs risinājums, kura pamatā ir pušu kompromiss un kreditoru ticība, ka restrukturizācija ļaus atgūt parādu lielākā apmērā nekā bankrota procedūras ietvaros.

Ārpustiesas parādu restrukturizāciju neregulē neviens speciāls normatīvais akts — tas norit brīvprātīgi, ievērojot labās prakses principus un starp pusēm panākto vienošanos.

Atšķirībā no tiesiskās aizsardzības procesa, ĀPR neparedz piespiedu līdzekļus, kas var uzlikt pienākumu kreditoriem piekrist ĀPR īstenošanai. ĀPR nav parādnieka tiesības, bet gan iespēja, ko parādnieks var lūgt un kreditori labprātīgi piešķirt, ja saskata tajā sev izdevīgāku iznākumu nekā parāda piedziņā, kas turklāt var rezultēties ar maksātnespējas procesu. Tādēļ sekmīgam ĀPR nepieciešama ikviena kreditora gatavība meklēt visu pušu interesēm atbilstošu risinājumu.

ĀPR parasti uzsāk ar sarunām starp parādnieku un tā galvenajiem kreditoriem, tomēr iniciatīvu šādām pārrunām var izrādīt ne vien pats parādnieks, bet arī

**EDGARS
MOISEJS**

*Zvērinātu advokātu birojs
CersJurkāns SIA,
zvērināta advokāta palīgs*

**ĀRPUSTIESAS PARĀDU
RESTRUKTURIZĀCIJU
NEREGULĒ
NEVIENS SPECIĀLS
NORMATĪVAIS AKTS —
TAS NORIT
BRĪVPRĀTĪGI,
IEVĒROJOT LABĀS
PRAKSES PRINCIPUS
UN STARP PUSĒM
PANĀKTO VIENOŠANOS.**

kreditori. Jau sarunu sākumposmā puses var vienoties par t.s. «pārtraukuma periodu», dodot parādniekam iespēju stabilizēt situāciju un sagatavot restrukturizācijas

plānu. Šajā «pārtraukuma periodā» kreditori apņemas neveikt piedziņas darbības, kā arī tie var vienoties par nokavējuma procentu nepiemērošanu.

Parādnieka interesēs ir rīkoties atklāti, sniegt informāciju par savu finansiālo stāvokli un sadarbībā ar konsultantiem izstrādāt dzīvotspējīgu parādu restrukturizācijas plānu.

PARĀDU RESTRUKTURIZĀCIJAS PLĀNS

ĀPR panākšanas pamatā ir konstruktīvs dialogs starp parādnieku un kreditoriem. Svarīgi ir sagatavot ticamu rīcības plānu, lai pārliecinātu kreditorus, ka restrukturizācijas gadījumā uzņēmums atgūs maksātspēju un varēs turpināt darbību.

Parādu restrukturizācijas plāns aptver uzņēmuma biznesa stratēģiju un rīcību finanšu grūtību pārvarēšanai — iespējams, aktīvu pārdošanu, izmaksu optimizāciju, jauna kapitāla piesaisti, parādu kapitalizāciju uzņēmuma kapitālā vai citas darbības. Plāna mērķis ir pārliecināt kreditorus par to, ka, īstenojot ĀPR, kreditoru ieguvums ir vismaz tikpat liels kā gadījumā, ja šā plāna apstiprināšanas brīdī parādniekam tiktu pasludināts maksātnespējas process. Tādēļ plānam jābūt balstītam uz ticamām prognozēm.

Ja pārrunu rezultātā puses vienojas par parādu restrukturizēšanu, vienošanos nepieciešams nostiprināt ar līgumu, kurā tiktu atrunātas visu pušu tiesības un pienākumi. Kreditoriem būs lielāka uzticība parādniekam, ja ĀPR tiks iesaistīti neatkarīgi profesionāli konsultanti.

PARĀDU RESTRUKTURIZĀCIJAS IESPĒJAMIE RISINĀJUMI

Kad uzņēmums saskaras ar finansiālām grūtībām, vispirms būtu jāmeklē veids, kā vienoties ar kreditoriem par saistību izpildes pārskatīšanu. Dažkārt pietiek ar to, ka tiek atlikti maksājumu termiņi vai ieviests elastīgāks grafiks, kas ir vairāk piemērots uzņēmuma finanšu plūsmai. Tāpat puses var vienoties, ka parādnieks noteiktu laiku maksā tikai procentus, atliekot pamatsummas atmaksu, vai samazināt procentu apmēru. Lai līdzsvarotu pušu intereses, iespējams vienoties par procentu kapitalizāciju, t.i. pievienot uzkrātos procentus pamatparādam, vai parādsaistību nodrošināšanu ar ķīlas tiesībām.

Ja uzņēmuma finanšu problēmas ir nopietnākas — ietekmē rentabilitāti un ilgtermiņa dzīvotspēju — ar maksājumu grafika grozīšanu var nebūt pietiekami. Finanšu restrukturizācija nozīmē pārskatīt uzņēmuma kapitāla un parādu struktūru. Piemēram, īpašnieki vai jauni investori var ieguldīt papildu līdzekļus uzņēmumā, palielinot pamatkapitālu vai piešķirot aizdevumu biznesa atbalstam. Savukārt, ja problēmas ir ne vien finansēs, bet arī pašā darbības modelī, uzņēmumam jāraugās plašāk — jāpārskata piedāvājums, jāpielāgojas tirgum, jāoptimizē darbība.

Ja uzņēmumam vienlaikus radušās vairākas stratēģiskas problēmas, kas izraisa finanšu grūtības, tad līdztekus finanšu risinājumiem jāveic arī operacionālas pārmaiņas, lai uzlabotu uzņēmuma darbības rezultātus. Restrukturizācija var ietvert ļoti plašus un dažādus pasākumus atkarībā no situācijas. Bieži tas nozīmē pārskatīt uzņēmuma darbības modeli — piemēram, pielāgot to jaunajai tirgus situācijai, atteikties no nerentablajiem produktiem vai pakalpojumiem.

Foto: © Freedomz — stock.adobe.com

JA PROBLĒMAS IR
NE VIEN FINANSĒS,
BET ARĪ PAŠĀ DARBĪBAS
MODELĪ, UZŅĒMUMAM
JĀRAUGĀS PLAŠĀK —
JĀPĀRSKATA
PIEDĀVĀJUMS,
JĀPIELĀGOJAS TIRGUM,
JĀOPTIMIZĒ DARBĪBA.

ĀRPUS TIESAS PROCEDŪRAS PRIEKŠROCĪBAS

Salīdzinot ar tiesu procedūrām, ĀPR sniedz vairākus būtiskus ieguvumus uzņēmumam un kreditoriem. Šāds risinājums ievērojami samazina izmaksas un laika patēriņu — nav nepieciešamības maksāt valsts nodevas vai gatavot procesuālos dokumentus. Būtiska arī konfidencialitāte — jāreķinās, ka informācija par tiesiskās aizsardzības procesu ir publiski pieejama, turpretim ĀPR ir konfidenciāla procedūra. Negatīva publiska informācija var kaitēt turpmākai uzņēmuma attīstībai.

Vienošanās ārpus tiesas sniedz iespēju rīkoties savlaicīgi, elastīgi un atbilstoši visu iesaistīto pušu interesēm.